

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СИЛАБУС ОБОВ'ЯЗКОВОГО ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«МАТЕРІАЛОЗНАВСТВО ТА ТЕХНОЛОГІЯ МАТЕРІАЛІВ»

Мова навчання – *українська*

Шифр та найменування галузі знань *18 «Виробництво та технології»*

Код та найменування спеціальності *185 «Нафтогазова інженерія та технології»*

Освітньо-професійна програма *Нафтогазова інженерія та технології*

Ступінь вищої освіти *бакалавр*

Затверджено на засіданні

Методичної Ради зі спеціальності *185 «Нафтогазова інженерія та технології»*

«04» жовтня 2023 р. протокол № 4.

Реєстраційний номер в навчальному відділі НЦООП

1. Загальна інформація

Кафедра: [Кріогенної техніки](#)
Викладач: [Брюханова Зінаїда Антонівна](#), доцент кафедри кріогенної техніки, кандидат технічних наук

Контакти:
aabruikhanov2019@gmail.com ,
093-374-54-21

Профайл

Освітній компонент «Матеріалознавство та технологія матеріалів» викладається на першому курсі у другому семестрі для здобувачів денної та заочної форм навчання

Кількість: кредитів - 4, годин – 120

Аудиторні заняття, годин:	всього	лекції	практичні
денна	40	20	20
заочна	12	6	6
Самостійна робота, годин	Денна – 80		Заочна – 108

Розклад занять

2. Анотація освітнього компоненту

Матеріалознавство та технологія матеріалів – наука, яка вивчає будову, властивості, методи обробки матеріалів і встановлює зв'язок між їх складом, структурою і властивостями. В курсі розглядаються матеріали на основі заліза, кольорових металів, різні види термічної і хіміко-термічної обробки, принципи вибору матеріалів для виробів з наперед заданими властивостями у відповідності із вимогами їх практичного використання.

3. Мета освітнього компоненту

Метою освітнього компонента «Матеріалознавство та технологія матеріалів»: надати студентам необхідні знання про основні матеріали, їхній хімічний склад, про те, в який спосіб і в якому напрямку можна змінити структуру того чи іншого матеріалу і які експлуатаційні характеристики внаслідок цього можна отримати. Ці знання є необхідною складовою для виконання курсових та дипломних проєктів.

4. Компетентності та програмні результати навчання

У результаті вивчення освітнього компоненту «Матеріалознавство та технологія матеріалів» здобувач вищої освіти отримує наступні програмні компетентності та програмні результати навчання, які визначені в [Стандарті вищої освіти зі спеціальності 185 «Нафтогазова інженерія та технології»](#) та освітньо-професійній програмі «[Нафтогазова інженерія та технології](#)» підготовки бакалаврів.

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні загальні, спеціалізовані задачі та практичні проблеми у нафтогазовій галузі або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів нафтогазової інженерії, технологій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- ЗК4. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
- ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК8. Здатність здійснювати безпечну діяльність.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК3. Здатність до використання теорій, принципів, методів і понять фундаментальних і загально-інженерних наук для професійної діяльності.

СК7. Здатність оцінювати параметри працездатності матеріалів, конструкцій і машин в експлуатаційних умовах.

СК8. Здатність до проектування та експлуатації складових систем і технологій підприємств нафтогазової галузі.

СК11. Здатність здійснювати технологічне і техніко-економічне оцінювання ефективності нових нафтогазових технологій і технічних пристроїв.

Програмні результати навчання:

ПРН9. Застосовувати базові поняття та методи фундаментальних і прикладних наук для розв'язання спеціалізованих задач в нафтогазовій інженерії.

ПРН17. Оцінювати параметри працездатності матеріалів і конструкцій в експлуатаційних умовах.

5. Інформаційний обсяг освітнього компоненту

5.1 Перелік лекційних завдань

Тема	Зміст теми	Кількість годин	
		денна	заочна
Змістовний модуль 1. Теорія сплавів. Будова і властивості вуглецевих сталей			
1	Вступ .	1	1
2	Кристалічна будова металів.	1	1
3	Механічні властивості.	2	-
4	Теорія сплавів.	2	-
5	Діаграма стану Fe-Fe ₃ C.	2	-
6	Термічна обробка сталі.	2	-
Змістовний модуль 2. Будова і властивості чавунів, конструкційних, інструментальних, спеціальних сталей, кольорових сплавів та їх обробка			
7	Чавуни	2	2
8	Леговані сталі	4	-
9	Кольорові метали і сплави	2	2
10	Вибір матеріалів	2	-
Разом за ОК:		20	6

5.2 Перелік практичних робіт

№ з/п	Назва практичної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Вивчення параметрів кристалічних решіток кубічних та гексагональних металів.	2	2
2	Визначення твердості металів і сплавів	2	-
3	Аналіз діаграми стану сплавів системи залізо-цементит	2	-
4	Структура і властивості вуглецевих сталей у рівно ваговому стані	2	-
5	Термічна обробка вуглецевих сталей.	2	2
6	Структура і властивості чавунів	2	-
7	Структура і властивості конструкційних сталей	2	1
8	Структура і властивості інструментальних сталей і сплавів	2	-
9	Структура і властивості мідних та підшипникових сплавів	2	1
10	Структура і властивості алюмінієвих сплавів	2	-
Всього за ОК:		20	6

5.3 Перелік завдань до самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Матеріали для виробництва металів.	8	12
2	Промислові способи добування металів із руд.	8	10
3	Способи підвищення якості сталі.	8	10
4	Виробництво алюмінію.	8	12
5	Виробництво міді.	8	12
6	Загальна характеристика ливарного виробництва. Ливарні властивості сплавів.	8	12
7	Основні види обробки металів тиском.	8	10
8	Фізична суть і класифікація способів зварювання.	8	10
9	Основні методи обробки різанням.	8	10
10	Класифікація пластмас.	8	10
Всього за ОК:		80	108

6. Система оцінювання та вимоги

Контроль успішності навчання здобувача проводиться у формах вхідного, поточного і підсумкового контролів.

Вхідний контроль якості навчання здійснюється на початку курсу проведенням перевірки залишкових знань студентів з дисциплін, що забезпечують вивчення даної дисципліни (діагностика первинних знань студентів).

Формами поточного контролю є:

- *Усне опитування здобувачів на лекціях та практичних заняттях;*
- *Тестовий контроль;*
- *Звіти про практичні роботи;*

Підсумковий контроль – *екзамен (денна ф. н.), дифзалік (заочна ф. н.),*

Нарахування балів для екзамену:

Вид роботи, що підлягає контролю	Максимальна кількість оціночних балів	
	денна	заочна
Змістовний модуль 1. Теорія сплавів. Будова і властивості вуглецевих сталей		
Лекційний курс*	5	-
Практичні роботи*	20	-
Самостійна робота*	5	-
Тестування*	5	-
Всього за змістовний модуль 1	35	-
Змістовний модуль 2. Будова і властивості чавунів, конструкційних, інструментальних, спеціальних сталей, кольорових сплавів та їх обробка		
Лекційний курс*	5	-
Практичні роботи*	20	-
Самостійна робота*	5	-
Тестування*	5	-
Всього за змістовний модуль 2	35	-
Екзамен	30,0	-
Всього	100,0	-

Нарахування балів для дифзаліку:

Вид роботи, що підлягає контролю	Максимальна кількість оціночних балів	
	денна	заочна
Змістовний модуль 1. Теорія сплавів. Будова і властивості вуглецевих сталей		
Лекційний курс*	-	5
Практичні роботи*	-	20
Самостійна робота*	-	5
Тестування*	-	20
Всього за змістовний модуль 1	-	50
Змістовний модуль 2. Будова і властивості чавунів, конструкційних, інструментальних, спеціальних сталей, кольорових сплавів та їх обробка		
Лекційний курс*	-	5
Практичні роботи*	-	20
Самостійна робота *	-	5
Тестування*	-	20
Всього за змістовний модуль 2	-	50
Всього	-	100,0

*Є можливість визнання результатів неформальної освіти відповідно до п.2 [Положення про порядок перезарахування результатів навчання \(навчальних дисциплін\) в Одеському національному технологічному університеті](#)

Критерії оцінювання програмних результатів навчання здобувачів

Підсумковий контроль – екзамен

27-30 балів	якщо здобувач демонструє повні й глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь і навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, вміння приймати необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях, вільне володіння науковими термінами, високу комунікативну культуру	відмінно
23-26 балів	якщо здобувач виявляє дещо обмежені знання навчального матеріалу, допускає окремі несуттєві помилки й неточності	дуже добре
18-22 бали	якщо здобувач засвоїв основний навчальний матеріал, володіє необхідними умінями та навичками для вирішення стандартних завдань, проте при цьому допускає неточності, не виявляє самостійності суджень, демонструє недоліки комунікативної культури	задовільно
0-17 балів	якщо здобувач не володіє необхідними знаннями, умінями й навичками, науковими термінами, демонструє низький рівень комунікативної культури	незадовільно

Лекційний курс

8 - 10 балів	Здобувач бездоганно засвоїв теоретичний матеріал, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми або навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий	відмінно
5 – 7,9 балів	Здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту	добре
2 – 4,9 балів	Здобувач в основному опанував теоретичними знаннями навчальної теми або дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у студента невпевненість або відсутність стабільних знань	достатньо
0-2 балів	Здобувач не опанував навчальний матеріал теми (дисципліни), не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення	незадовільно

Практичні роботи (оцінювання однієї роботи)

Денна	Заочна		
3,6 – 4,0 балів	7,6 – 10,0 балів	Практична робота відпрацьована та вчасно захищена, надані повні обґрунтовані відповіді	відмінно
2,6 - 3,5 балів	5,6 - 7,5 балів	Практична робота відпрацьована та вчасно захищена, при відповіді допущені неточності	дуже добре
1,6 – 2,5 балів	3,6 – 5,5 балів	Практична робота відпрацьована, відповіді неповні, допущені помилки	добре
1,0 – 1,5 балів	2,0 – 3,5 балів	Практична робота відпрацьована, відповіді незадовільні, допущені грубі помилки	достатньо
0 - 0,9 балів	0 - 1,9 балів	Практична робота не відпрацьована або дані незадовільні відповіді	незадовільно

Самостійна робота

6 – 10 балів	Самостійна робота відпрацьована та вчасно захищена, надані повні обґрунтовані відповіді	зараховано
0 – 5 балів	Самостійна робота не відпрацьована або дані незадовільні відповіді	незараховано

Тестування (у рамках одного модулю)

Денна	Заочна		
4,0 – 5,0	15,0 – 20,0	90 – 100 % правильних відповідей	відмінно
3,0 – 3,9	10,0 – 14,9	74 – 89% правильних відповідей	дуже добре
2,0 – 2,9	7,0 – 9,9	60 – 73% правильних відповідей	добре
1,0 – 1,9	3,0 – 6,9	35 – 59 % правильних відповідей	достатньо
0 – 0,9	0 – 2,9	0–35 % правильних відповідей	незадовільно

7. Засоби діагностики успішності навчання

Методи навчання, які використовуються у процесі проведення занять, а також самостійних робіт за ОК:

Лекційні заняття: Словесні методи: розповідь, пояснення, бесіда, дискусія; Наочні: ілюстрація, спостереження, демонстрація; пояснювально-демонстративний метод, проблемний виклад.

Практичні заняття: аналіз конкретних ситуацій (проблемних, звичайних, нетипових); групове обговорення питання; дискусії, виконання ситуаційно-розрахункових задач, інтерактивні методи навчання (проблемне навчання, робота в малих групах, кейс-метод, мозговий штурм, проєктний метод), тренінг, технології ситуативного моделювання, технології опрацювання дискусійних питань

Самостійна робота: робота з навчально-методичними матеріалами, робота зі статистично-аналітичними звітами, складання планової та звітної документації, науково-дослідна робота здобувачів (методи пізнання, аналогій, оцінка, ілюстрація тощо), складання скетчів за темами лекцій, реферування, конспектування)

8. Інформаційні ресурси

Базові (основні):

1. С. М. Уминський, Б. В. Лебедев, П. І. Осадчук, С. С. Житков. Технологія конструкційних матеріалів та матеріалознавство: навч. посіб. /; Одес. держ. аграр. ун-т. — Одеса : ТЕС, 2020. — 180 с.: іл. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHT.1689000>
2. Ліщенко Н. В. Конспект лекцій з дисципліни "Матеріалознавство": для студентів спец. 133 "Галузеве машинобудування" ден. та заоч. форм навчання / Н. В. Ліщенко ; відп. за вип. О. Є. Сергєєва ; Каф. фізики і матеріалознавства. — Одеса : ОНАХТ, 2020. — 59 с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHT.1388502>
3. Рябцева С.В. Матеріалознавство і технологія конструкційних матеріалів: навч. посіб. для викон. практич. занять та самост. робіт студентів; Механіко технол. коледж, Одес. нац. акад. харч. технологій. — Одеса : Вид. Бондаренко М. О., 2019. — 116 с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHT.2134623>
4. Брюханова З.А. Наноструктурні матеріали. Методичні вказівки до самостійної роботи студентів. Одеса.: ОНАХТ, 2019. — 10 с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHT-cnv.BibRecord.166861>.
5. Брюханова З.А. Низькотемпературні конструкційні матеріали. Методичні вказівки до самостійної роботи студентів. Одеса: ОНТУ, 2021. — 25с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHT.1809274>

Додаткові:

1. Брюханова З.А. Матеріалознавство. — Одеса: Друк Південь, 2012. — 100 с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdOAH.BibRecord.35119>.
2. Є. Г. Афтандіянц, О. В. Зазимко, К. Г. Лопатько. Наноматеріалознавство: підручник. — 1-е вид. — Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. — 550 с. : табл., рис. — Бібліогр.: с. 529-549. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentSearchResult>
3. О. М. Бялік, В. С. Черненко, В. М. Писаренко, Ю. Н. Москаленко. Металознавство: підручник. — Вид. 2-ге, перероб. і допов. — Київ : Політехніка, 2002. — 384 с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHT-cnv.BibRecord.46239>
4. Сологуб М.А. Матеріалознавство та технологія матеріалів: підручник; Нац. ун-т харч. технологій. — Київ : НУХТ, 2015. — 399 с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHT.1809274>

[w/DocumentDescription?docid=OdONAHNT-cnv.BibRecord.154256](https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHNT-cnv.BibRecord.154256)

5. Брюханова З.А. Матеріалознавство і технологія конструкційних матеріалів. Методичні вказівки до самостійної роботи студентів. Одеса.: ОНАХТ, 2014. – 21 с.
<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHNT-cnv.BibRecord.100091>

9. Політика освітнього компоненту

Політика всіх освітніх компонент в ОНТУ є уніфікованою та визначена з урахуванням законодавства України, [Корпоративному кодексу ОНТУ](#), [Кодексу академічної доброчесності ОНТУ](#), [Положення про організацію освітнього процесу ОНТУ](#), [Положення про порядок перезарахування результатів навчання \(навчальних дисциплін\) в ОНТУ](#), [вимог ISO 9001:2015](#) та [роботодавців](#).

Викладач

Зінаїда БРЮХАНОВА

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри кріогенної техніки

Протокол від «28» серпня 2023 р. № 1

Завідувач кафедри

Юрій СИМОНЕНКО

ПОГОДЖЕНО:

Гарант ОП «Нафтогазова інженерія та технології»,
доцент кафедри нафтогазових технологій, інженерії
та теплоенергетики

Михайло КОЛОГРИВОВ